

te zijn met foetaal kalfsvleesch of met het vleesch van zogenaamde nuchtere, tot 3 dagen oude kalveren, op wetenschappelijke gronden worden onderzocht en beoordeeld. Daarbij dient te worden overwogen of het glycogeen-gehalte der worst niet aan paardenvleesch is toe te schrijven. Bij het aantoonen van een buitengewoon hoog glycogeen-gehalte in worst (d. w. z. meer dan 0.204 pCt. van de vochtige waar, resp. 1 pCt. van de ontvette droge substantie) mag worden aangenomen, dat dit zijn ontstaan heeft te danken aan de bijvoeging van paardenvleesch, wanneer de worst bruinrood is gekleurd, terwijl bij een licht- of bleekroode kleur het bewijs geleverd is, dat men heeft vervalscht met het vleesch van ongeboren of nuchtere kalveren.

Ter bepaling van het glycogeen-gehalte kan worden gebezigd de methode van BRUECKE (*Zeitschrift für Fleisch- und Milch-Hygiene*, I. S. 188) of bij aanwezigheid van dextrine enz., die van LANDWEHR, (*Zeitschrift für phys. Chemie* VIII, S. 165). W. C. SCHIMMEL.

BOEK AANKONDIGING.

Dr. C. PH. SLUITER, *De Dierlijke Parasieten van den Mensch en van onze Huisdieren.* 's-Gravenhage, M. NIJHOFF, 8°. 352 blz. en 138 fig. in den tekst. 1895.

Een goed en nuttig boek. Laat mij met deze bekentenis beginnen. Uit den aard der zaak zal men geen nieuwe onderzoekingen verwachten in een kort handboek voor studenten. Dat is zelfs niet wenschelijk. De eisch voor een dergelijk boek is: in hoofdtrekken weer te geven wat men noemt den stand der wetenschap op dit gebied. En wanneer wij Dr. SLUITER's werk dan aan dien eisch toetsen, kan men volmondig bekennen, dat het de proef doorstaat. Doorstaat, zoo goed als het beste in het buitenland en beter dan wat wij van dien aard bezitten. Een enkel woord ter verklaring van deze bewering.

„Zeer onlangs is de tweede druk van M. BRAUN, *Die thierischen Parasiten des Menschen*, verschenen. Ware BRAUN's werk vroeger „uitgegeven, vóór mijne handleiding reeds bijna geheel in druk was, zoo „zou ik er misschien niet zoo licht toe gekomen zijn, deze samen „te stellen.”

Dat boek van BRAUN bedoelde ik toen ik van het beste in het buitenland sprak. In veel opzichten biedt dit meer dan het werk van Dr. SLUITER. Zeker. Maar voor studenten, voor onze a.s. geneesheeren, is er veel wat gemist kan worden en wat, juist door het te veel, stoort. Wanneer mij gevraagd werd welk van de twee boeken ik zou aanraden voor den student — in het algemeen — zou zonder

aarzelen mijn keus vallen op de handleiding van Dr. SLUITER. Dit dus tot verklaring van het eerste gedeelte mijner bewering. Nu gaat de schrijver echter door in zijn voorrede: „Daar ik evenwel in mijn „werk ook de parasieten onzer huisdieren heb opgenomen en ook in „andere opzichten een eenigszins andere wijze van behandeling gevolgd „ben en bovendien een dergelijke handleiding in onze „taal niet bestaat1), zoo hebben misschien toch beide boeken „naast elkander hun recht van bestaan.” Een handleiding in onze taal, waar dit adjectief „dergelijk” aan kan worden toegevoegd, bestaat echter wel. Het is van de hand van Dr. J. RITZEMA BOS en getiteld: *De Dierlijke Parasieten van den Mensch en de Huisdieren* 2), een titel dus, die nagenoeg woordelijk overeenkomt met dien van Dr. SLUITER.

Terwijl deze schreef voor „studeerenden”—oef wat een germanisme —, werkte Dr. RITZEMA BOS voor „leeken”. Het laatst genoemde boek is dan ook veel te populair voor studenten. Toch is het te betreuren, dat Dr. SLUITER dit boek blijkbaar niet heeft gekend; voor een algemeene kennis van de parasieten onzer huisdieren zou ik RITZEMA BOS verkiezen.

Om terug te keeren tot onze schapen. Neen, laat ons niet bij de schapen met hun leverbot en draaiziekte stilstaan. De algemeene kennis der parasieten onder de Metazoa is niet zooveel vooruitgegaan als die der Protozoa. Over deze laatste nu vindt men nòch in RITZEMA BOS, nòch in MOSLER en PEIPER 3), nòch zelfs in het hydropische boek van LEUCKART iets anders dan enkele regels. Terecht hebben BRAUN en SLUITER gemeend meer in extenso te moeten handelen over hetgeen hieromtrent in den laatsten tijd is geschreven. De „literatuur” heeft sinds PFEIFFER ook hier een bedenkelijken omvang aangenomen en het is zelfs niet zoo heel gemakkelijk den stand van zaken op een college duidelijk te maken. Het voortreffelijke boek van MANNABERG over de malaria-parasieten heeft orde gebracht in een deel van dit gebied. Doch er blijft nog heel wat te werken over, er moeten nog heel wat vraagteekens behouden blijven.

Ik meen te moeten twijfelen of Dr. SLUITER's verdeeling van de Sporozoa een is „zooals tegenwoordig gewoonlijk geschiedt”. Buitendien is die verdeeling slecht volgehouden. Op blz. 33 worden zes families onderscheiden; tot de zesde, de Amoebosporidia, wordt gerekend de bekende *Phopalocephalus carcinomatosus* van KOROTNEFF, en enkele nog meer problematische carcinoom-parasieten. Op pag. 53 komen (als een appendix?) de Haemosporidia aan de beurt. Behoorden niet, zooals ook BRAUN doet, veeleer de Haemosporidia tot de Sporozoa en de „Amoebosporidia” als appendix? Zeker zal ieder toegeven dat onze kennis van de malaria-parasieten — hoe

1) Ik patiëer.

2) Zwolle, Tjeenk Willink. 1888.

3) In de „Specielle Pathologie und Therapie” van NOTHNAGEL.

onvolledig ook — toch verre staat boven de hoogst twijfelachtige waarnemingen omtrent de kanker-parasieten.

Intusschen, dit zijn kleine opmerkingen, die ten slotte aan de waarde van het boek niets afdoen. Maar, zal men vragen, zijn er dan geen vlekjes? Zeker wel. Daar zijn twee zaken, die mij hinderen; daar is zwaar gezondigd tegen de aesthesis in de wijze waarop eenigszins kinderachtig figuur zooveel of zooveel bij een afbeelding is gevoegd. En wat m. i. een bepaalde fout in het boek is, dat is òf geheele afwezigheid, òf onvolledigheid, òf onjuiste opgave van synonymie.

De wijze, waarop in talrijke medische handboeken, bijv. over algemeene Pathologie, wordt omgesprongen met de namen der parasieten, staat soms weinig boven de terminologie van de burgerjuffrouw, welke spreekt van een „kou, die om het hart slaat”, enz. Stokoude namen, die tegen alle regelen van prioriteit strijden — het lijkt een contradictio in terminis — of namen, die heel iets anders beteekenen — het geliefde malaria-plasmodium — worden maar al te vaak gebruikt. Het gevolg is, dat men een stel synonymen in leven houdt, die langzamerhand overtollig behoorden te zijn geworden, althans overtollig voor den student. Men mocht in een handboek, door een kundig zoöloog geschreven, meer orde verwachten. Een paar voorbeelden: *Amoeba buccalis* (pag. 16) moet heeten *A. gingivalis*; voor *Megastoma entericum* moest staan *Lamblia intestinalis* enz. enz. Ik zou ongaarne den schijn op mij laden van te vitten, en zal dus hier de lijst niet uitbreiden. Wie zich nauwkeuriger op de hoogte wil stellen, kan BRAUN ter hand nemen, ofschoon ook daar lang niet altijd de juiste nomenclatuur is gebruikt. Het is inderdaad jammer, dat Dr. SLUITER zijn „latere bijvoegingen” niet meer heeft uitgebreid en enkele omissies heeft hersteld. Moge hij in een tweede uitgave de namen met meer zorg behandelen. Dan kunnen meteen wel enkele storende germanismen worden vervangen („embryonen” voor embryo’s, „verschillend lang” voor verschillend in lengte enz.).

Dit alles heeft mij echter niet verhinderd het boek „goed en nuttig” te noemen, en ik beveel het dan ook ten zeerste aan.

Utrecht 16 April 1895.

G. C. J. VOSMAER.

INGEZONDEN.

HET VOORSTEL H VAN DE AFD. AMSTERDAM, MET DE TOELICHTING
EN HET PRAEADVIES VAN HET HOOFDBESTUUR.

In de Februari-vergadering van de Afdeling Amsterdam had ik de eer genoemd voorstel in te dienen, luidende als volgt:

„Aan het Hoofdbestuur worde opgedragen een onderzoek in te stellen of